

lépésnyire újra megszólal a hang: *Quá—quá—quá, quá—quá—quá* vagy 5–6-szor egymásután. Csaknem kinéztem szemeimet, de nem láttam semmit. Végre megindultam a hang felé. Első lépésem zajára felrebben a szokásos és jellegzetes módon a szalonka és félkörnyi ívben beszáll oda, a hol fiait gyanítja. Miután még soha sem hallottam és nem is olvastam arról, hogy valaki észlelte volna, miként hívja össze fiait a kotló erdei szalonka, azt hiszem, hogy az előadottakkal talán én is hozzájárulok ezen érdekes madarunk természetrajzához. — Talán sikerül még valakinek ráakadni egy ilyen kis családra és őket megfigyelni. Ez alkalommal még egy sajtószerű esetet akarok elmondani. Egy fatörzsből kivájt szót szorgalmasan látogat a fővad. Ez idén kísérletképen az újonnan megtöltött szót behintettem Holfeldt-féle vad-nyalattal porral. — Ma, miután eleget gyönyörködtem szalonkámban, az onnan alig néhány százlépésnyire levő szót néztem meg. A szót meglehetősen feldúlva találtam. A nedves agyagban tisztán látható nyoma volt egy hatalmas ordasnak, a vályú mellett két hátsó lábának lenyomata a nedves földön; tehát ballábalával felállott a szóóra, jobb lába körmeivel pedig felboronálta az egész szót! (Világosan láthatók a körmök bevágásai.) Nálunk, fájdalom, a farkas nem ritkaság és hála az itteni vadászati viszonyoknak, kilátás van reá, hogy nemsokára minden hasznos vadat ki fog pusztítani! Ja, de hiába! Mert bizony itt inkább vadásznak őzre, meg szarvas-tehénre, mint farkasra! A legtöbbben pedig semmire sem! Kivált nyáron senki sem gondol arra, hogy a dúvadat pusztítani kellene. — Daczára annak, hogy tömérdek a farkas, soha szózn nyomát még nem láttam. Hajlandó vagyok hinni, hogy a Holfeldt-féle por illata vonzotta a farkast és az indította arra, hogy kaparja a szóó földjét, keresvén benne a szagot. *Perecseny, 1901. máj 9. Vadászújsággal Tamássy József.*

T. Szerkesztőség! A Lakatos Károly jeles ornithologiai szakírónkak „Az erdei szalonka fészkelési viszonyai”-ról írt érdekes értekezéséhez legyen szabad a magam részéről is sok évi tapasztalat és megfigyelésem után némely adattal szolgálnom. — A közvetlen erdélyi kárpátjaink alján végig vonuló Brassó-vármegyének hétfalusi járásában, az úgynevezett B. Jnokon, már sok erdei szalonkát löttem márczius 1—10-ike közti időben is, tehát tényleg korán. E hely a havasok legalján van, közvetlen a szántóföldekből majdnem függőlegesen emelkedik fel, sűrű mogyorós és fiatal bükkösből áll s csak helyenkint volt ment a hótól a fentjelölt időben. Megtörtént velem az is, hogy a megtölt szalonkát a hóról kellett felemelnem, mert hóra esett le. Predeál határszéli állomáson pedig, hol 3 évig voltam, legtöbb szalonkát ápril 15—25 közt löttem, szintén hóval tarkázott, délkeletnek fekvő oldalon, közvetlen a római határon, mely helyen oly nagy számban húz különösen hajnalban, hogy több ízben siketfajddüggésen, még pirkadat előtt, korrogásuk és piszszegésük után itélve, nagy számukat kellett feltételeznem. Ugyancsak Predeálon történt, hogy május első napjaiban hang nélkül, majdnem a földön, gyorsan húzó röplüléséről és a szürkülettől alig felismerhető madarat ejtettem el, melyben egy anyaszalonkát ismertem fel, amennyiben hasa majdnem csupasz volt, jelöl, hogy már több napja tojásan ült. Valamely év július 2-án pedig a Nagykőhavason, holdvilágos éjjeltájt, medvelesen korrogva húzott el fölöttem egy szép példány. Pár nélküli him lehetett, mivel az ilyen nyár végéig szokott húzni. A Hétfalu fölött húzóddó meredek, tisztán fenyvesből álló északi és nedves Pojána hegység északi részében, jéghideg forráska mellett vadászat közben megpihenve, a forrástól 5 lépésnyire, nedves, magas és sűrű mohából fél órai ott ülés és hangos társalgás után egy szalonka rebbent fel s a helyet megvizsgálva, a mohában kis mélyelűszerű fészekben 1 tojást találtunk. Estére utunkat szándékosan erre véve, a szalonkát 2 lépés távolból, fészken keményen ülve szemlélhettük. Ez június elején volt. Egy más alkalommal, ugyancsak júniusban Predeál közelében, romániai területen, közvetlen az országhatár mellett, sűrű, sötét fenyvesben, buja ívben, forrás fölött szalonkacsirkékre bukkantam; anyjuk felrepülve csekély távolban leszállott, de fiait a leggondosabb keresés mellett sem voltam képes újból megtalálni. Ép ebben az erdőben cserkészve, forró júliusi napon a nedves hegyoldalban a fenyőaljából vergődő röpléssel felszállott s a hevenyében lekaptott madárban egy még nem teljesen tollazott

hosszúcsőrűt emeltem fel. Mind oly bizonyítékok, melyek utáni itélve, kedves erdei szalonkánk a hűvös, nedves és magas fekvésű fenyveseinkben költő madár, honnan azután ősszel a hideg s főleg a hó miatt lejjebb vonulni kénytelen. Innen van azután, hogy erdélyi magasabb Kárpátaink alján, hirtelen hőesésnél, egyebekben költés folytán tetemesen megszaporodva jelenik meg a magasabb helyeken történt havazás utáni napon, a mikor azután van mu'atság, mely, ha az idő állandó, 7—14 napig folyhat s melyet csak mi erdélyrészi kárpátaljai vadászok ismerhetünk legjobban. *Brassó, 1901. május 16. László Lajos.*

Feleletek szerkesztőségünkhez intézett szakkérdésekre.

B. P. Baja. A puska »rúgása«-nak sokféle oka lehet, de eltekintve minden mellékkörülménytől, tény az is, hogy sok esetben a rúgás (taszítás) oka magában a puskában rejlik s ehhez képest egyik fegyver jobban rúg, azaz nagyobb visszalökést okoz, mint a másik, ha egészen egyforma töltést használunk is s ennek oka leginkább a puskacső furásában rejlik, így pld. ha nagyon szűkűl a cső a vége felé, vagy ha a töltényűr rosszul van fúrva, továbbá ha a cső anyaga durva: likacsos, érdes, rozsdás, avagy sok ráégett löporpizsok, korom fedi, — de rúg a fegyver túlsok sörét-töltés használata mellett is, kivált ha a fegyver könnyű. Általában a könnyű, illetőleg igen könnyű fegyverek mind rúgnak, mert hiányzik a *súly* a löporadag eleven erejének paralizáló kiegyenlítéséhez. Azonban rendes súlyú fegyver is rúghat túlnagy löporadag használata mellett, sőt ha a maximálisan rendes löporadagot meghaladjuk, még a nehéz fegyver is rúg; a szűkfúrású fegyverek különösen rúgnak vastag és kemény fojtás használata mellett is. A rúgás oka azonban legtöbbször — mint már említők — magában a fegyverben rejlik. Vannak puszkák, még pedig rendes súlyúak, de sőt nehezek is, a melyek a lehető legkisebb töltés használata mellett is igen erős visszalökést okoznak, — ellenben némelyik fegyver maroknyi löporadag mellett se rezonirozik. Az is régi tapasztalás, hogy az igen egyenes agyú puszkáknak van a legnagyobb hajlamuk a rugdalódzásra.

O. E. úrnak Apahidán. Uraságod nagy fát mozgat, a midőn azt kérdi, hogy „az oly számos fajtára különült *Canis familiaris* speciesnek melyike tekinthető őseredei fajtaul, a mely az ősember házi állata volt már?” — A kérdéssel a legjelesebb természetvizsgálók foglalkoztak s az idevágó művek száma légió, de biztos megállapodásra mindéddig csak annyiban jutottak, hogy az, a mit mi manapság természetrajzi értelemben *házi kutyának* (*Canis familiaris* L.) mondunk, sok vadon élő farkas-, sakál- és kihalt őskutyafajnak a származéka. Hogy ezek közül melyik a *legrégebb*, arra alig lehet felelni. Az ember a föld minden tájékán iparkodott házi kutyára szert tenni s mind az illető vidéken élő, szelidítésre legalkalmasabbnak látszó kutya-félét tette házi állattá. *Pelzeln* azt tartja, hogy az agár az abessziniai vörös farkastól (*Canis simensis* Rüpp.), az európai farkaskuvaszok és juhászutyák a közönséges farkastól (*Canis lupus* L.), a törökországi és az indiai u. n. páriakutyák a közönséges sakáltól (*Canis aureus* L.), az egyiptomi elvadult kutyák az egyiptomi sakáltól (*Canis lupaster* Hempr. & Ehrenb.), az indo-océáni kutyák az indiai farkastól (*Canis pallipes* Sykes),

az északi spiczkutyák valamely negyedkori, kihalt őskutyától, az indiánok kutyája a prairie-farkastól (*Canis latrans* Say) stb. származik. (Lásd: Zoolog. Jahrbücher, I., 1886., p. 225—240.). Európában már a kőkorszaki czölöpépitmények idejében volt házi kutya; nagyobb fajtáit az európai vagy az indiai farkas-tól, a kisebbeket a sakáltól származtatják (*Jeitteles*, *Nehring*, *Kulagin*). Hozzávetőleg a legrégebnek mégis az ausztráliai dingót (*Canis dingo* Blumenb.) tarthatjuk, mely az indiai pária-kutyákkal közös eredetű s melyet a Kelet-Indiából bevándorolt ember már megszelídítve vitt be Ausztráliába, hol azután teljesen elvadult. Mindezt részletesen tárgyalja a *Méhely Lajos* szerkesztésében megjelenő „*Állatok világa*“ 23—24. füzeté. — Második kérdésére vonatkozólag, hogy a „kutya irigységéből, vagy előrelátásból ássa-e el ételmaradékát a földbe“, úgy hiszszük, hogy ezt a kutya bizonyára előrelátásból teszi, ámbár étke bekaparására kezdetben minden bizonynyal az ösztönözte, mert más állatoktól féltette, illetőleg sokszoros tapasztalat arról győzte meg, hogy zsákmánya csak elásva biztos. Ez a tapasztalat nemzedékről-nemzedékre ösztönszerűen átöröklődött s ma már loy erősen él a kutyában, hogy ételmaradékát még olyankor is elásza, ha nincs is több kutya a házban.

W. Gy. Szeged. No hát, nagy természetrajzi járatlanság kell ahhoz, hogy valaki egy közönséges vízimadáról annyira se legyen tájékozódva, hogy tud-e az röpködni, vagy sem! Meltán nevezhette Ön ezt »nevetéses«-nek! Igenis, a nálunk előforduló *vöcsökfajok* (*Podiceps*) mind tudnak röpködni, még pedig hogy! Ha egyszer nekilődülnek, vagy felveszik magukat a levegő-égbe, oly gyors és kitűnő repülésre képesek, hogy a legjobb repülőknél kikiáltott madarak közül valók se különbben. Az, hogy ezek a bukó-madárfélék vándorlásukat a »szárazon vergődve« tennék — oly badarság, a mire szavunk sincs. Igenis, szárnyon mennek, még pedig *gyors szárnyon* tengeren, tájakon keresztül az ő láthatatlan légi útjaikon; ahol pedig a vizek, folyók irányra összevág útjuk irányával: úszással is segítenek magukon.

F. K. Kassa. Damaszt-csőből, legyen az akármilyen vastag falazatú is, füsttlen (nitro) lőporral löni egy, a cső minél előbb való tönkretételével. A füsttlen por ugyanis *nem puskapor*, hanem *robbanó-por*, mely roppant erővel hat a csövek oldalfalaira s ezért elváltozásokat idéz elő: sok esetben a damasztfigurákat megbontja, vagy pedig (rendesen) millió és millió mikroszkopikus lukacsot és hasadást okoz, melyeken a gázok nemsokára *áttörnek* és szürkés-fehér *kiveréseket* okoznak s így mihamarabb tönkre megy, sőt végül szét is szakadhat a cső. Az pedig, hogy a nitro-porok gyakori használata mellett a csövek (aczel és damasztcsövek egyaránt) *kitágulnak* s ennek következtében lőprecízitásukat elvesztik, kétségtelen. De még ezenkívül egyéb anyagromlási esetek: repedések, meglazulások stb. is kikerülhetetlenek az oly fegyvereknél, a melyekhez állandóan füs-

tetlen lőport használnak. Szóval a nitro-porok bihatetlenül rövid idő alatt tönkre teszik a legjobb anyagból készült legszilárdabb előállítású lőfegyvereket is. Innét van az, hogy az angol vadászok — kik között leginkább el van terjedve a nitro-lőpor hőbort, — csakis *egy idejében* használják fegyvereiket, azután pedig túl adnak rajtuk. Ez magyarázza meg azt, hogy Londonban annyi használt puskát árusítanak, sőt fölös számban olyan fegyverboltok is vannak, melyekben kizárólag csakis használt vadász-fegyverek állnak raktáron, még pedig némelyikben százakra menő mennyiségben, — és ezek a fegyverek mind a kontinens angolmajmoló puskaforgatóinak szánvák, mert *angol vadásznak* az ilyenek ingyen sem kellene. Az a romboló hatás, melyet a nitro-porok a puskacsőre gyakorolnak, adott lendületet a mai érthetetlen aczelcső-kultusznak is, mert az aczelcsövek egy ideig tényleg mégis csak jobban állják a sarat, de csak *egy nem nagyon hosszú ideig*, azután lassanként azok is tönkre mennek, sőt idővel egy részük szét is robban, vagy elgörbül, kitágul és teljesen használhatatlanná válik.

R. K. Bécs. Az igen finom bogozású prima crollé-, török- és patkószeg-damaszt csövekből, a melyek rendesen igen puhák, nem tanácsos keménysörétet lövöldözni. Általában a puha csöveket a keménysörét már rövid idő alatt nagyon megrongálja, erősebb használat mellett pedig pár év alatt egészen tönkre is teszi: kikoptatja, kikarikázza és érdessé teszi stb. Ugy látszik tehát, ez is afféle »csütörtököt mondott« találmány (mint sok egyéb csálhatatlansági!), a szigetország révén kerül a kontinensre. Puha sörét használata mellett azt ajánljuk, méltóztassék például 1 kiló serétre 3—4 csepp finom oliva-olajat öntve, azt egy üveg pohárban jól összerázni s úgy felhasználni. Ily eljárás mellett nem óimozódnak a csövek, sőt összebbtartó lövést adnak.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

L. A. I. Zombor. Az aljakban, kivált patakok mentén igenis előfordul.

S. K. Beérkeztek. Köszönjük. Intézkedünk.

B. O. úrhölgynek. Csinosan van megírva. Besoroztuk. Köszönjük,

Dr. M. Keszthely. Köszönjük. Bevált.

Egy igen finom, alig használt 16-os kaliberű, remekül vésett lankaster-fegyver (Springer bécsi udvari puskaműves készítménye) vadászat felhagyása miatt eladó. Bővebbet a szerkesztőségben.

„Utmutatás a növénygyűjtéshez.“ Gyakorlatias, ajánlható mű, ára 60 fillér.

A Magyar Ornithológiai Központ mostani címe: József-körút 65.

FOTO-CZINKOGRAFIAI MŰINTÉZET.

MŰÖSSZETI SOKSZOROSÍTÁSOK.

Clichék folyóiratok, könyvek, árjegyzékek és tudományos művek számára.

Kitűnő kivitelben, legjobb módszerek szerint előállítva.

— Jutányos árak. —

Cím csakis: BUDAPEST, VI. ker., Király-utca 30. szám.

TELEFON: 18—99.

„A TERMÉSZET“ szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donáti-utca 7. dr. Lendl Adolf intézete.

5662.901. Nyomatott Markovits és Garainál, Budapest, Lázár-utca 13.